

Pregledni znanstveni članek (1.02)
 BV 72 (2012) 2, 249—263
 UDK: 27-46-558.4
 Besedilo prejeto: 02/2012; sprejeto: 05/2012

Polona Vesel Mušič

Vloga botrov v birmanski pastorali

Povzetek: Botrstvo je v katoliški Cerkvi ustanova, ki ima v vseh časih svoj globoki teološki, eklesiološki, liturgični, duhovni in verskovzgojni pomen. Iz razprave o botrih in iz rezultatov raziskave v ljubljanski nadškofiji smo ugotovili, da imajo botri zelo pomembno poslanstvo znotraj birmanske pastorale, saj so v očeh birmancev med nosilci birmanske pastorale najvišje ovrednoteni. Velik pomen botrov in botrstva pa vsem udeleženi (birmancem, staršem, občestvu in duhovnikom) nalaga dolžnost dobre izbire in kakovostno sodelovanje z botri.

Ključne besede: botri, molitev, vloga botrstva, odgovorna izbira, kakovostno sodelovanje, empirična raziskava

Abstract: **Role of Sponsors in Confirmation Pastoral Care**

Godparents/sponsors are an institution in the Catholic Church, which has always been of theological, ecclesiological, liturgical, spiritual and educational importance. On the basis of a discussion about sponsors and of the results of an investigation in the archdiocese of Ljubljana, it has been found that sponsors occupy a very important role in the confirmation preparations since the confirmation candidates value them highest among all participants in the confirmation pastoral care. The great importance of godparents/sponsors requires the confirmation candidates, the parents, the community and the priests to choose the sponsors well and to actively cooperate with them.

Key words: godparents/sponsors, role of sponsorship, responsible choice, quality cooperation, empirical investigation

Vloga birmanskih botrov je bila v preteklosti in je tudi danes pomembna in potrebna, vendar se do nje različni subjekti v Cerkvi različno opredeljujejo.

Vrsta razprav v literaturi in številni ustni viri pričajo o razlogih »za« in o razlogih »proti« botrstvu.¹ Razlogi so v preteklosti in sedanjosti enaki. »Proti« botrstvu govorijo mnenja, da se je botrstvo »izrodilo«, da je zaradi daril razvrednoteno in je izgubilo verski pomen in vpliv, botri pa tudi ne ustrezajo pogojem in zaradi vsega tega ne dosega svojega namena. Razlogi »za« botrstvo pa so: botrstvo je starodavna ustanova in volja Cerkve, iz katere prihajajo botri kot predstavniki obče-

¹ O tej tematiki je bilo doslej objavljenih že veliko polemičnih prispevkov v reviji za pastoralna vprašanja *Cerkev v sedanjem svetu*.

stva in so birmancu v življenju zgled, priče vere, opora, pomoč pri vzgoji, molitvena podpora, hkrati pa botrstvo (lahko) okrepi sorodstvene vezi in versko življenje tako birmanca kakor botra.

Številna vprašanja glede botrov kličejo po odgovoru in po redefiniciji vloge botrstva v birmanski pastoralni.² Zlasti empirične raziskave pa nakazujejo, da ne govorimo toliko o *pro et contra*; bolj je v središču vprašanje načina izbire botrov in oblik sodelovanja z njimi.³

1. Birmanski botri kot nosilci znotraj birmanske pastore

Na podlagi določil Sklepnega dokumenta Plenarnega zbora (PZ 2002, tč. 203 in 204) lahko definiramo *glavne nosilce birmanske pastore*, ki so: birmanci, družina, botri, birmanski animatorji, župnija, duhovniki in škofje (birmovalci). Vsak od teh nosilcev ima v birmanski pastoralni svojo, pomembno, edinstveno in nezamenljivo vlogo, vsi skupaj pa odločilno nalogo, pričevati za Kristusa. Birmanci, starši, botri in animatorji tako niso samo udeleženci v pripravi na birmo ali celo zgolj »uporabniki«, ampak so (tako kakor duhovniki, škofje in župnijsko občestvo) enakovredni nosilci darov in milosti Svetega Duha⁴ in zato tudi odgovornosti za kakovost birmanske pastore. »Uporaba darov Svetega Duha ni rezervirana eliti mističnih duš, marveč je določena za zagotovitev zveličanja vseh kristjanov. Sedmeri darovi so podeljeni vsem ljudem, ki se prerodijo v Kristusu po krstu.« (Strle 1992, 318) V birmanski pastoralni bi lahko nosilce primerjali s podpornimi stebri,

² Pastoralni delavci se večkrat srečajo s perečim vprašanjem botrov in botrstva, posebno še takrat, ko so birmanec oziroma njegovi starši botra že izbrali, vendar pa ta nima vseh pravnih in teoloških kvalitete za sprejetje službe botrstva, kakor jih zahteva kanon 874 ZCP. Sami birmanci (in starši) tudi doživljajo, da v sorodstvu pogosto ni več primernih ljudi za botrstvo, ki bi ustrezali pogojem. Pri izdajanju potrdil za opravljanje službe botrstva so različna merila; nekateri župniki zahtevajo potrdilo o sposobnosti za botra, če je ta iz druge župnije, drugi pa ne. Različna, neenotna pastoralna praksa v župnijah glede vrednotenja botrov in glede kriterijev, kdo je lahko boter, vnaša med vernike veliko nejasnosti in zato razdvojenost. Botri se velikokrat ne zavedajo pomena botrstva bodisi zato, ker o tem niso nikoli razmišljali, bodisi zato, ker jim te naloge pastoralni delavci nikoli niso primerno ovrednotili. Botri so pri vernikih velikokrat sprejeti kot tradicija in čast, njihova dejanska vloga, kako vstopajo v življenje mladih, pa je majhna. Značilna in pereča je tudi pomanjkljiva priprava za botre, ki je ponekod sploh nimajo ali je omejena na eno samo srečanje, tako da imajo botri minimalno ali sploh nobene možnosti, da bi izvedeli kaj več o botrstvu, kaj šele, da bi uredili in/ali poglobili svoje versko življenje. Kjer je dejanska vloga botrov zanemarjena in priprava zanje pomanjkljiva, pa je toliko bolj v ospredju vprašanje obdarovanja, daril, to pa kaže na zunanjo, materialno plat, zato se uveljavlja tendenca k ukinitvi obdarovanja ali botrstva zaradi poudarka na obdarovanju. Navodila glede botrstva predvsem pri pastoralnih vprašanjih so nejasna in premalo opredeljena. Podrobnejša predstavitev odgovorov na ta vprašanja so v Vesel Mušič: Birmanska pastorela na prepihu (2012).

³ Empirična raziskava je obsegala področje ljubljanske nadškofije, znotraj tega pa: 120 polstrukturiranih intervjujev z različnimi nosilci birmanske pastore, hospitaranje na desetih župnijah, anketo z vprašanji odprtega tipa iz leta 2006 in anketo med različnimi nosilci z vprašanji zaprtega tipa iz leta 2008.

⁴ »Duh v bogastvu in različnosti svojih darov (1 Kor 12,4–30), od katerih je ljubezen največji (1 Kor 13,13), zbudi in daje rast v edinosti telesu Cerkvi, v čemer se odraža enota Svete Trojice: »Različni so duhovni darovi, Duh pa je isti; različne so službe, Gospod pa je isti; različna so dela, isti pa je Bog, ki dela vse v vseh.« (1 Kor 12,4–6) Prav karizme so življenjska navzočnost in polnost Svetega Duha v cerkvenem občestvu.« (Sorč 2000, 158)

na katerih (lahko) stoji stavba birmanske pastore. Besedo »nosilci« tako uporabljamo v širokem smislu. Nosilci drug drugega nosijo, se drug po drugem zgledujejo, se drug od drugega učijo in vsi skupaj hkrati nosijo poslanstvo birmanske pastore, v smislu spodbude sv. Pavla v pismu Galačanom: »Nosíte bremena drug drugemu in tako boste izpolnili Kristusovo postavo.« (Gal 6,2) »Krščansko življenje je mogoče na novo oblikovati tudi v postmodernem času, in to je prav gotovo eden najpomembnejših izzivov za Cerkev. Če te priložnosti ne bo zagrabila, bo svet odšel naprej po svoji poti. Zato ni samo nujno, da zmore krščanska vera osvobodjati človeka iz vseh ujetosti življenja in mu ponuditi pravo človeško prihodnost; za to so potrebni tudi primerni nosilci.« (Juhant 2009, 157)

2. Poslanstvo botrov

Botri so svojo vlogo v Cerkvi ohranili vse od časov prvih krščanskih občin, ko so imeli odločilno vlogo pri presojanju iskrenosti prizadevanja prihodnjih kristjanov v pripravi na zakramente uvajanja in tega, da so pripravniki res razvili pravo krščansko držo in osnove življenja po evangeliju. Tudi danes, v tretjem tisočletju, botrstvo ni in ne sme biti zgolj tradicija ali formalnost, ni zgolj zasebna zadeva krščenca in botra, temveč je *javna cerkvena služba* v širšem smislu, ki ima globok *teološki, ekleziološki, liturgični, duhovni in verskovzgojni pomen* (Papež 1997, 77). »Botrstvo je cerkvena služba in nobena služba v Cerkvi ni brez pomena. Predvsem pa nas vsaka služba zavezuje pred Bogom.« (Hočevar 2008, 2) Vloga botrov je definirana v Katekizmu katoliške Cerkve, v pastoralnih smernicah, ki so jih izdali oziroma potrdili slovenski škofje, in v Zakoniku cerkvenega prava, v katerem so navedeni vsi pogoji za botre.

Boter je zastopnik celotnega občestva in duhovnikov pomočnik v nadaljnji pastorali svojega varovanca (birmanca). Ko boter sprejme cerkveno službo botrstva, se zaveže, da bo mladostnika vodil v občestvo, da mu bo zgled in priča vere, hkrati pa bo nadaljeval vzgojno delo staršev. Boter je prijatelj, ki lahko zelo pomaga k odraslosti in k zrelemu pogledu na življenje, in predvsem oseba, na katero se mladostnik lahko zanese, tudi ali predvsem v zaupanju, da bo boter zanj v molitvi redno prosil božje milosti in blagoslova, kakor med obredom birmovanja izpričuje krepka kretnja botrove desne roke na birmančevi desni rami. S to kretnjo mu boter zagotavlja bližino in pomoč in mu obljublja, da ga bo varoval. Brez besed mu govori: »Ob tebi sem, vedno lahko računaš name.« Vloga botra se tako ne konča s sklepom priprave na obhajanje zakramenta, tudi ne s samim obhajanjem zakramenta, ampak se nadaljuje. Boter je s svojim varovancem povezan in zanj odgovoren vse življenje.⁵ Pomemben je torej konkreten zgled krščanskega življenja,

⁵ Duhovnik ene od ljubljanskih župnij botrom takole svetuje: »Botrom praktično povem, kje v cerkvenem letu imajo možnosti, da ohranijo stik s svojim birmancem. Do birmančeve polnoletnosti ali celo do poroke imajo na primer lahko majhno slovesnost – morda skupno kosilo – za obletnico birme, da bo čutil, kako ga boter spremlja in nanj misli. Boter mu vošči za god in za praznike in ga ob različnih priložnostih, na primer ob začetku šole, nagovori. Če mu v trenutkih, ki so zanj težki, pomembni, kakor so na primer matura, fakulteta, izpiti, reče, da bo zanj še bolj molil kakor drugače, to ni preveč

drža, ki naj bi jo varovanec ponotrnil v svojem življenju po evangeliju, ki ga začenja. Tako je z verskega vidika boter dan varovancu v *duhovno pomoč*. Poleg zglada dejavnega krščanskega življenja sodi v to duhovno pomoč tudi *močna in redna molitvena podpora*. Duhovnik Pavle Jakob pravi celo: če nekdo ni sposoben vsak dan moliti za svojega krščenca ali birmanca, ni sposoben za botra. Zato boter, ki ni veren, ni boter in takšen človek ne sme prevzeti poslanstva. Če ne moli, se namreč duhovni pretok med njim in krščencem oziroma birmancem pretrga (Hočevar 2008, 2). »Nekdo, ki bo duhovno z molitvijo in zgledom podprl mladega človeka, je za današnji čas izrednega pomena in izjemna naloga. Sicer v glavnem velja, da v primeru, če starši nič ne skrbijo za krščansko vzgojo, tudi boter ne more veliko narediti, vendar je tedaj njegovo poslanstvo še pomembnejše, saj nikoli ne vemo, kdaj bo molitev obrodila svoj sad ali beseda spodbude po božji milosti premaknila srce.« (Pečnik 2011, 80)

Misel, da boter daje lep krščanski zgled in moli za birmanca, hkrati pa nadaljuje vzgojno delo staršev, osvetljuje tudi starozavezna *Tobitova knjiga*, v kateri se »zgodovinsko pripovedne prvine nevsiljivo prepletajo z globokim religioznim jedrom in s spodbudno vzgojno tendenco« (Sveto pismo 1997, 1243). V letih, ko se birmanci pripravljajo na birmo, intenzivno iščejo stik z nekom, po drugi strani pa se bojijo odpreti. Če imajo dobrega botra, se z njim veliko lažje pogovorijo kakor s svojimi starši. Z »angeli«, ki niso člani družine v ožjem pomenu besede, mladostniki drugače komunicirajo in drugače načenjajo življenjska vprašanja.⁶ Med njimi in »angeli« raste drugačno, a nič manj pomembno zaupanje kakor do družinskih članov, zlasti do staršev, zaupanje, ki temelji na komunikaciji z manj strahu in na večji odgovornosti. Zavedajo se, da zaupanje ni »danost«, marveč si ga morajo pridobiti s svojim lastnim ravnanjem in s kakovostno komunikacijo, ki vključuje odgovornost do mladostnika in brezpogojno zavzetost zanj. »Angel« si tako glede na svojo zunajdružinsko vlogo lahko privoščiti izražanje stališč, ki jih starši ne zmorejo izraziti; pa tudi če bi jih zmogli, jih otroci iz njihovih ust ne bi sprejeli, zlasti pa ne razumeli. Tako zunajdružinska, »angelska« vzgoja v obdobju mladostniškega odraščanja po pomembnosti vse bolj prevzema primat nad družinsko. Dobra družinska vzgoja se ob tem ne počuti ogroženo, marveč okrepljeno, saj »angelska« temelji – kakor pri Rafaelu – prav na družinski in jo neposredno upošteva. Družin-

izumetničeno. Zdi se mi, da tisti, ki to naredijo, lahko zelo praktično pokažejo svoje botrstvo kot resno spremljanje v veri, kot pričevanje in podporo, ki jo birmanci zelo potrebujejo. Nekateri botri pravijo, da o tem niso nikoli razmišljali, da jim vloga botra nikoli ni bila ovrednotena, kljub temu da so bili botri že večkrat.« (Vesel Mušič b. l)

⁶ Podobno v intervjuju razmišlja jezuitski duhovnik: »Botri so lahko zelo dragoceni, lahko pa nimajo nobene vloge, odvisno, kdo je boter kot človek. Ko mladostnik odrašča, se naredi konflikt med dvema generacijama. Mladostnik odrine starše, včasih čez noč. Pa ne zato, ker hčerka ali sin ne bi imela rada staršev, ampak ker želita reči: jaz sem čisto drugačen od tebe, drugače razmišljam kot ti. V tistem trenutku starši nimajo avtoritete. V tem obdobju je dober boter dragocen. Osebi zunaj družine mladostnik zaupa, se nanjo lahko opre in ji pove o vseh skrivnostih. Te so sicer majhne, ampak takrat zelo velike in pomembne, ker so v razvoju nove in je to zanj nov svet. Pomembno je, da se ima s kom pogovarjati tudi zunaj družine. To je zlasti pomembno tudi takrat, ko se v družini dogaja kaj slabega: zlorabe, trpinčenje, izkoriščanje. Saj vemo, da niso vse družine samo pozitivne. Pomembno je, da ima mladostnik zunaj družine odraslo osebo, ki ji lahko potoži, se zaupa. S tega vidika je botrstvo čudovita služba, ki bi ga morali bolj ovrednotiti.« (Vesel Mušič b. l)

ska vzgoja so »korenine«, ki jih »angeli« zalivajo, da se mladostnik lahko razvija v samostojno in odgovorno odraslo osebo, sposobno trajnih odnosov (Gerjolj 2006, 338–339).

3. Izbira botra

Pomen in poslanstvo, ki ju ima boter v življenju birmanca, nalaga vsem udeleženi – birmancu, družini, duhovniku in cerkvenemu občestvu – *dolžnost skrbne izbire*. Pogoji za botrstvo so opredeljeni v ZCP, kan. 874,⁷ vendar pastoralna praksa župnikov kaže različno razumevanje vprašanja izbire botrov: od strogo »pravniškega gledanja« do širokega »človeškega« razumevanja botra, ki je drugače »dober« kristjan, a nima vseh predpisanih pogojev. Tu naletimo na oviro v pastoralni praksi, ki se kaže v *premajhnem ovrednotenju botrov in prepozni izbiri*. V prvi Cerkvi botri niso bili tisti, ki bi se zadnji vključili v dejavnost, če se je odločalo, da bo kdo postal kristjan, marveč so bili *prvi* in dejavni ves čas katehumenata in pozneje. Tako imajo tudi prihodnji birmanci in njihovi starši ves čas posredne priprave na birmo (leta osnovnošolske kateheze od obhajila dalje) – ali vsaj na začetku neposredne priprave – možnost, moliti za pravo izbiro in se nato odločiti za dobrega birmanskega botra. Pogosto pa je tako, kakor pravi duhovnik: »Šele na koncu pred birmo se dobi listek, kjer izpolnijo, kdo bo boter. Bomo videli, koliko se bo dalo narediti glede na kratek čas, ko se sploh izve, kdo so botri.« (Veseli Mušič b. l) Celo nadškof pravi: »O tem vprašanju premalo ali prepozno seznanjamo vse, ki so vključeni v birmansko pripravo. Vemo, da so botri po starodavnem izročilu Cerkve predstavniki žive in odrasle Cerkve, torej kristjani, ki svojo vero tudi živijo in pred birmovalcem z vso odgovornostjo, ki jo izrazijo s položitvijo desne roke na desno ramo birmanca, zagotavljajo, da je birmanec pripravljen na zakrament in da ga bodo v njegovi nadaljnji verski rasti tudi spremljali in podpirali. K temu je treba stalno vzpodbujati in tako spreminjati miselnost, da mora biti boter bogat, da bo lahko birmanca primerno obdaroval. Živa župnija pa bi morala imeti tudi nekaj »rezervnih« botrov, ki bi lahko sprejeli to službo v problematičnih primerih.« (Uran 1997, 43) Zadnji predlog nadškofa Urana je zagotovo pomemben, a je v pastoralni praksi še vedno velika izjema. Dejstvo, da so botri večinoma le sorodniki birmancev, bi bilo treba v praksi presegati s *spodbudami in smernicami o izbiri dobrih botrov*. »Tobija si je sam izbral »botra«, ki ga je potrdil oče oziroma

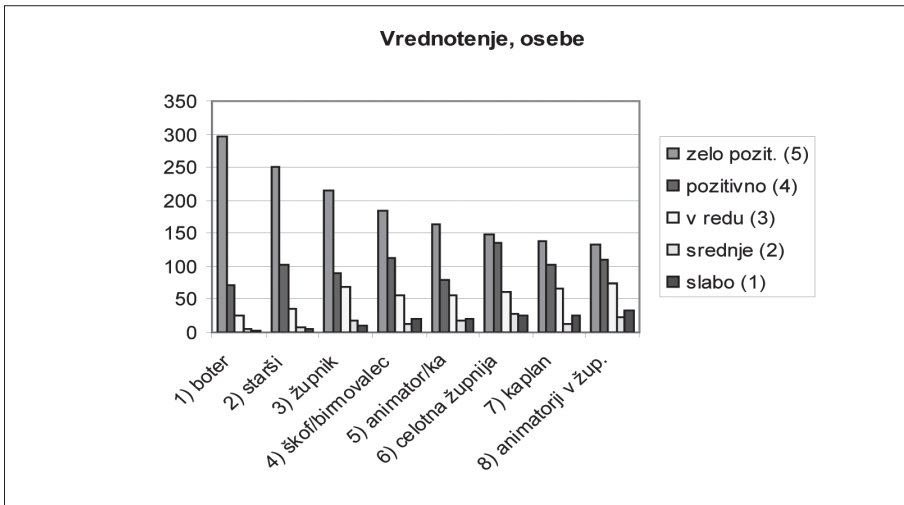
⁷ Botra izbere krščenec oziroma birmanec sam, lahko pa tudi njegovi starši oziroma njihov namestnik. Prav je, da je krščencu ali birmancu blizu, torej naj bo, če je le mogoče, iz iste župnije. Izbrani boter mora biti pripravljen sprejeti botrstvo in s tem tudi naloge, ki jih botrstvo prinaša. Naloga botra je, da bo po svojih močeh naredil vse, kar je mogoče, da bo krščenec živel v skladu s krstno milostjo in s krstnimi obljubami. Ena od zahtev za botrstvo je, da je boter dovolj star, da je torej izpolnil šestnajst let. Ker boter v nekem smislu predstavlja tudi katoliško verno občestvo, ne more pripadati kaki drugi verski skupnosti, tudi če bi imela naravno krščanstva. Boter mora imeti vse zakramente krščanskega uvajanja: krst, birmo in evharistijo. Temeljna zahteva za botrsko službo je tudi praktično versko življenje. Boter mora biti prost cerkvenih kazni. Zadnja zahteva pa prepoveduje, da bi botrsko službo sprejela oče ali mati krščenca; verni starši imajo že kot takšni pravico in dolžnost, versko vzgajati svoje otroke, botrova dolžnost pa je, da skupaj s starši podpira krščenca v njegovi verski rasti in življenju (Papež 1997, 74–77; Košir 1990, 67).

vs a družina in ima v sodobni krščanski civilizaciji vse značilnosti *birmanskega botra*. Ker oče pozna okolje in korenine »botrove« družine, mu z občutkom odgovornosti, spoštovanja in globokega zaupanja prepusti zunajdružinsko vzgojo svojega sina. V tem delu Tobitove in Tobijeve zgodbe je ponovno navzoč vedno znova aktualen temeljni poudarek, da ni najpomembnejše, kdaj in kam, marveč zlasti s kom se *podajajo mladi* na pot odrasčanja in zunajdružinske socializacije... Če staršem uspe otroke tako vzgojiti, da si v mladosti izbirajo za angele pozitivne osebnosti, so večino svojega vzgojnega poslanstva že opravili in se jim za prihodnost otrok ni treba bati. Težav in napetosti kljub temu ne bo manjkalo, tudi presenečenja niso izključena, saj ima življenje veliko križišč, toda svoje otroke so posadili na vlak, ki pelje v pravilno smer.« (Gerjolj 2006, 327 in 332) Pomenljiv je tudi predlog duhovnika, ki spodbuja k *duhovni navezi med ljudmi*: »Rekel bi, da mora vsak človek imeti dva botra: enega, ki ga bo spremljal k birmi, ki bo ves ta proces z njim, in enega, ki bo zanj molil. Župnije imajo veliko starejših ljudi, veliko bolnih, za mnoge še vemo ne, naši domovi za starejše so polni starejših ljudi, ki marsikdaj ne vedo, za koga naj molijo in prosijo. To bi se moralo bolj poudariti, razširiti in ponuditi mladim ljudem.« (Vesel Mušič b. l)

4. Vrednotenje birmanskih botrov

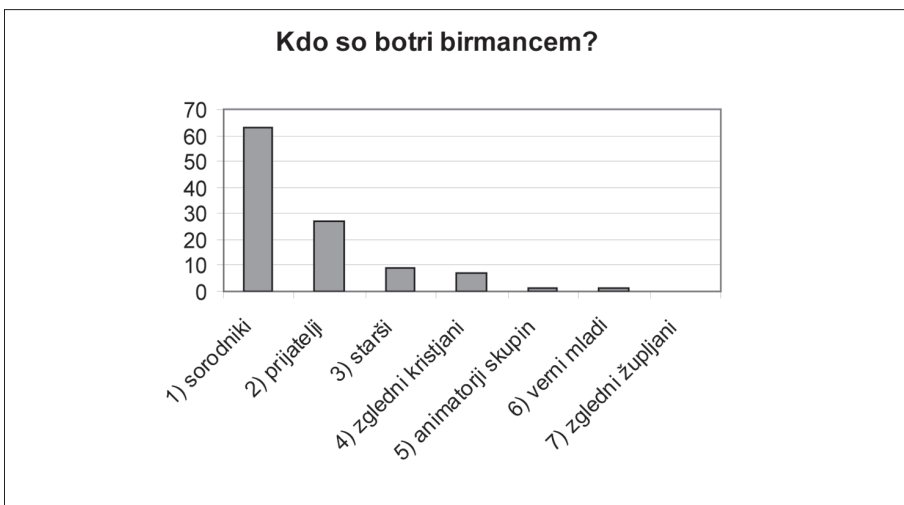
Navedeno mnenje o pomenu botrov je potrdila tudi empirična *raziskava* o birmanski pastoralni. Anketa iz leta 2008 med birmanci je glede *odnosa birmancev do botrov* pokazala rezultate, ki potrjujejo pomen botrstva in botrov. Upoštevajoč polemiko v pastoralni glede celotnega vprašanja o botrih, še posebno pa perečih vprašanj znotraj botrstva, bi pričakovali, da bosta boter kot oseba in botrstvo kot poslanstvo pri birmancih in pri njihovih starših zelo *malo ovrednoteno*. Presenetljivo pa je, da rezultati raziskave pokažejo *prav nasprotno sliko*. Medtem ko se razprava o botrstvu vleče že več desetletij in duhovniki kolebajo med razlogi »za« botrstvo (49 % vprašanih duhovnikov) in »proti« botrstvu (31 % anketiranih duhovnikov),⁸ predvsem birmanci, pa tudi njihovi starši brez omahovanja pokažejo, da jim botri in možnost botrstva *zelo veliko pomenijo*. Vsa vprašanja, ki zadevajo botrstvo, so pri birmancih zelo visoko ocenjena. Na vprašanje, *koliko birmanci zaupajo naštetim osebam iz njihovega življenja*, so »botra« uvrstili na drugo mesto, takoj za »mamo«. Na vprašanje, *s kom se birmanci ponavadi pogovarjajo o svojih težavah, problemih*, pa so »botri« uvrščeni na tretje mesto, za »starši« in za »prijatelji«. Iz podatkov in rezultatov na vprašanje birmancem, *kako v pripravi na birmo ocenjujejo osebe v pripravi na birmo*, vidimo, da imajo botri v mislih, pričakovanih in življenju birmancev vodilno mesto.

⁸ Raziskava med duhovniki iz leta 2008 v ljubljanski nadškofiji.

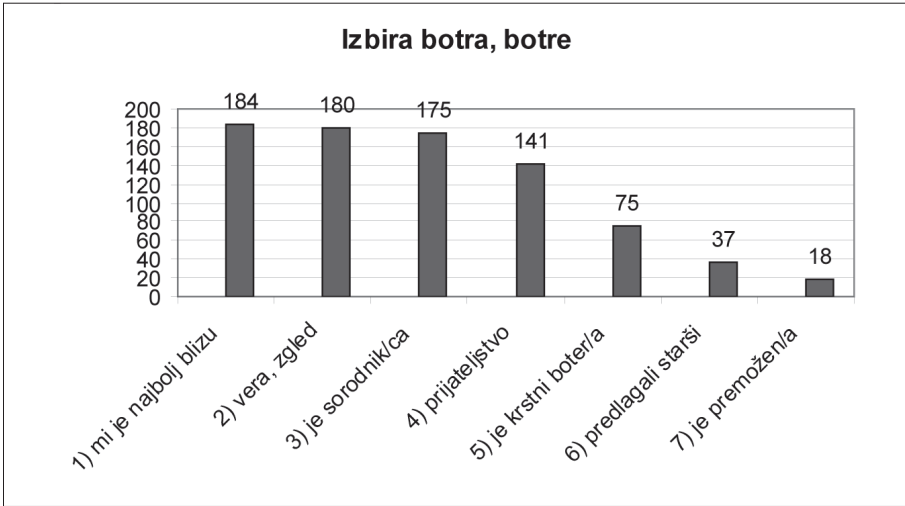
Graf 1: Vrednotenje oseb v pripravi na birmo – skupni rezultati (anketa 2008, skupina birmancev)

Ankete kažejo, da so birmanski botri večinoma sorodniki birmancev, nato prijatelji in v kar nekaj primerih tudi starši, medtem ko je izbira med »vernimi zgleddnimi kristjani« še vedno velika izjema. Možnost, ki je bila dana v anketi, da so botri zgledni predstavniki župnije, je ostala na zadnjem mestu razpredelnice, saj se zanjo ni odločil nihče. Vprašanje pa je, koliko starši in birmanci to možnost izbire sploh poznajo.

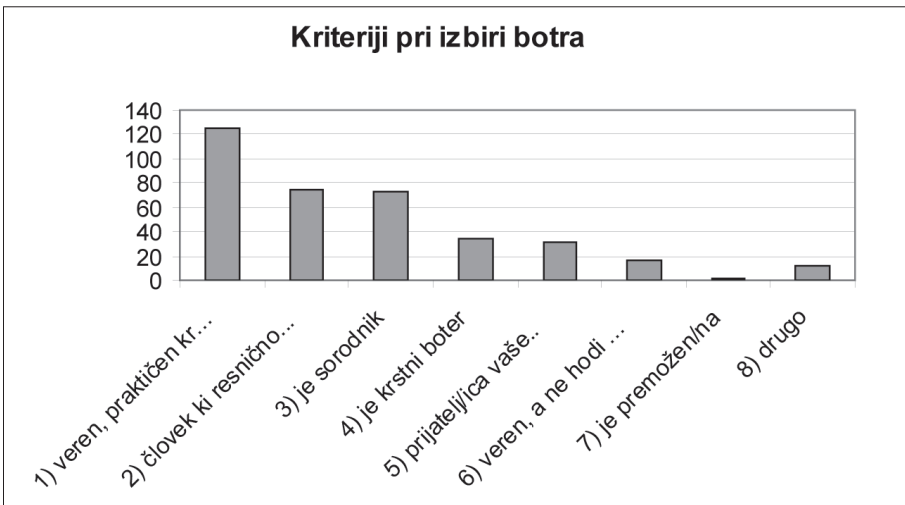

Graf 2: Kdo so večinoma botri birmancem (anketa 2008, skupina duhovnikov)?

Botra so izbrali bodisi birmanci sami bodisi so se v družini za to skupaj odločili, to pa v resnici izkazuje, da se v družinah zavedajo pomena botrov kot »angelov«, ki naj v življenju spremljajo birmance. Kriteriji pri izbiri botra so se pri birmancih in pri starših presenetljivo ujemale, saj so oboji (čeprav ankete niso reševali skupaj) na prvo mesto postavili to, da jim je boter *blizu in je veren, zgleden kristjan*. Presenetljivo je tudi to: tako birmanci kakor starši so na zadnje mesto postavili željo, da je boter premožen človek.

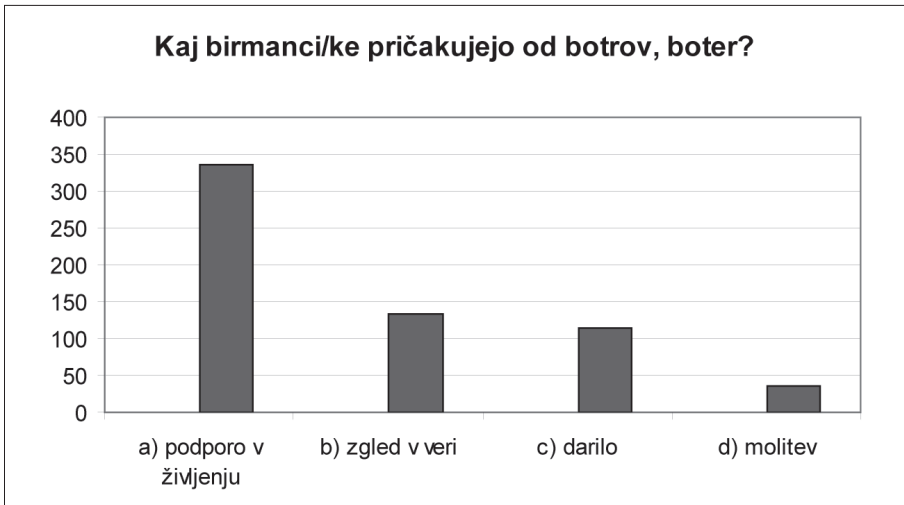

Graf 3: Kako so birmanke in birmanci izbrali svojega botra (anketa 2008, skupina birmancev)

Graf 4: Kriteriji pri izbiri botra (anketa 2008, skupina staršev)

Ko smo vprašali birmance, kaj pričakujejo od svojih botrov, so odgovorili, da pričakujejo v življenju njihovo podporo in zgled, šele nato darilo. To seveda ne pomeni, da udeleženi nosilcem v birmanski pastoralni ni treba nič razlagati in jih usmerjati, da materialni vidik botrstva ne bi preveč prevladal. »Boter naj ne bi imel veliko denarja, temveč veliko srce. Preprosto povedano, svojemu birmancu naj bi dal sebe, to pa je največje in najtežje darilo v današnjem času. Vsak otrok se odpre ljubezni in ta ljubezen naj bi botra in birmanca povezovala in botra naredila za vez med Bogom in porajajočim se novim kristjanom.« (Trkman 1992, 83)

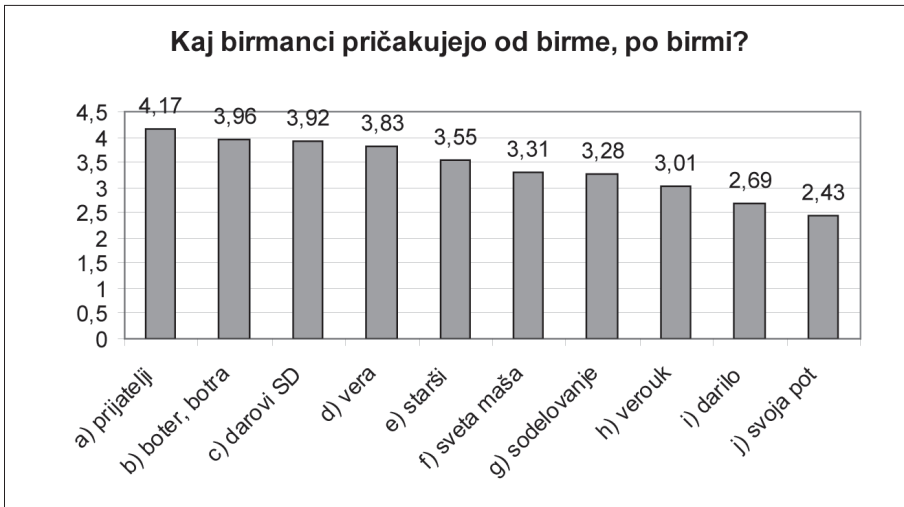

Graf 5: Kaj birmanke in birmanci pričakujejo od svojih botrov (anketa 2008, skupina birmancev)

Zelo zaskrbljujoč je zato podatek, da je v pričakovanih birmancev, kaj želijo od svojih botrov, *molitev* na zadnjem mestu in se je za to možnost odločilo komaj 36 birmancev od 405, to pomeni le 8,8 %. Molitev je namreč najpomembnejša vez med Bogom in botrom ter med botrom in birmancem, po kateri je možno doseči milosti, ki prihajajo po molitvi in jih lahko izprosi boter, če je sposoben in voljan redno moliti za svojega varovanca. Naše misli in vesti torej ne bremenijo dejstva, da so birmanska darila preveč navzoča, ampak to, da je *molitev premalo navzoča* in v pripravi na birmo tudi *premalo poudarjena*; to bo treba v prihodnje bolj(-e) ovrednotiti.

Raziskava med birmanci nam na koncu postreže še z nekim presenečenjem, ki razveljavlja dve stereotipni mnenji, zakaj grede birmanci k birmi, kakor pravi salezijanski duhovnik srednjih let: »1. potem bodo imeli mir; 2. ker se uveljavlja praksa birmanskih daril, zaradi katerih se spleča marsikaj potrpeti. Ne rečem, da je to v veliki meri, ampak ljudje, mladi pa še bolj, smo nagnjeni tudi k temu, da kaj dobimo. Lepše ko je darilo, bolj ga je vesel. To smo ljudje, moramo biti zelo krepostni, da se znamo temu izogniti. Še za odrasle to velja.« Na vprašanje v anketi »Kaj pri-

čakuješ od birme in po birmi, kaj si želiš?» so anketirani birmanci na prvo mesto postavili pričakovanje, da »bom ohranil prijateljstva, ki so se stkala v času pred birmo«, nato »da bom poglobil povezanost z botrom«, »da bom prejel in razvijal tiste darove Svetega Duha, ki so potrebni zame, da bom dobro živel«, »da bom poglobil svojo vero in ljubezen do Boga«, »da se bom bolj razumel s starši«, »da bom bolj redno kakor prej hodil k sveti maši«, »da bom začel sodelovati, bom sprejet v domači župniji«, »da bom hodil še naprej k verouku«, »da bom dobil darilo, ki si ga želim« in šele na koncu: »da bom lahko hodil svojo pot« (imel mir pred Cerkvijo). (Veseli Mušič b. I)

Graf 6: Kaj birmanke in birmanci pričakujejo po birmi, kaj si želijo (anketa 2008, skupina birmancev)

Na vprašanje, *kaj pričakujejo po birmi, kaj si želijo*, birmanci na prvo mesto postavijo *odnose*: najprej s prijatelji, z vrstniki, takoj nato pa si želijo, da bi poglobili povezanost z botrom. »Darilo« in »mir pred Cerkvijo« sta na predzadnjem oziroma zadnjem mestu. Želja in pričakovanje, da bodo »poglobili povezanost z botrom«, pa je, nasprotno, na visokem, drugem mestu lestvice, takoj za željo, da bi »ohranili prijateljstva, ki so se stkala med pripravo na birmo«. To poudarja in potrjuje tudi duhovnik, ki v okviru priprave na birmo botre in birmance spodbuja k medsebojnemu srečanju in soočenju: »Sam vedno že kakega pol leta pred birmo povabim botre na srečanje z birmanci, da en dan preživijo z njimi osebno, gredo na izlet ali na romanje z njim ali njo in da se v tistem dnevu dotakneta tudi tega, kaj birmanec od botra pričakuje, in nato tudi boter pove birmancu, kaj on od njega pričakuje. To so po izkušnjah za nekatere težka srečanja, za mnoge pa vendarle lepa, polna presenečenj, ko boter sliši od birmanca, kaj od njega pričakuje. Birmanec največkrat pove, da na prvem mestu ne pričakuje darila, ampak oporo v botru, da se lahko nanj obrne, ko bo imel nerazrešena vprašanja ali bo v stiski, kar botre

nemalo preseneti. Na drugi strani pa so tudi birmanci presenečeni, če zna boter povedati in izraziti svoje pričakovanje.« (Vesel Mušič b. l)

Rezultati ankete torej *obrnejo stereotipna mnenja o botrih, o darilih in o pričakovanjih birmancev* in izkazujejo voljo po kakovostnem občestvenem sodelovanju.

5. Priprave za botre in sodelovanje z njimi

Pri izbiri in oblikovanju botrov je potrebno troje: na prvem mestu *molitev za milost dobre izbire botra*, nato *spodbuda tistemu, ki izbira* (birmancu in družini), naj se glede na kriterije modro odloči, in tretjič, *spodbuda, oblikovanje in priprava za izbrane botre*.

V anketi smo duhovnikom zastavili vprašanje, ali se jim zdi, da so srečanja za starše in botre potrebna. Malo manj kakor polovica (46,5 %) anketiranih duhovnikov ljubljanske nadškofije je odgovorilo, da je »sodelovanje nujno«; skoraj polovica (49,3 %) je nato izbrala možnost, da bi bilo »sodelovanje nujno, a ga je pri starših in/ali botrih zelo malo«; 5,4 % jih je navedlo, da je »sodelovanje z botri nujno tam, kjer starši odpovedo«, in nihče (0 %) ni označil možnosti, da »sodelovanje s starši in botri ni nujno«. Kljub tehtnim razlogom in pomembnosti sodelovanja s starši in z botri in kljub visokemu odstotku zavedanja, da je sodelovanje nujno, pa predvsem med duhovniki intervjuvanci najdemo izjave, ki kažejo na to, da se *dejansko v pripravi na birmo z botri zelo malo ukvarjamo*. Na vprašanje, ali imajo za botre kako pripravo, je marsikdo odgovoril tako kakor župnik srednjih let: »Za birmanske botre ne.« (Vesel Mušič b. l) Iz vprašanj o sodelovanju z botri (in s starši) razberemo, da sta daleč najpogostejši obliki sodelovanja sestanek (informativne narave) in predavanje. Nato še družinska sveta maša za birmance, starše in botre in duhovna obnova, medtem ko so druge oblike sodelovanja z botri (skupina staršev/botrov birmancev; birmanski dan; pisni stik s tistimi, ki se ne udeležujejo srečanj; govorilne ure; pikniki in družabna srečanja, romanja, izleti; duhovnikov obisk na domu; srečanja po maši; elektronska komunikacija; šola za starše/botre) malo izkoriščene. Če realizacijo možnosti sodelovanja z botri po župnijah primerjamo z možnostmi sodelovanja, ki jih imajo starši, pa ugotovimo, da imajo botri še *veliko manj možnosti* za sodelovanje, rast, vzgojo, evangelizacijo itd. v okviru priprave kakor starši birmancev.

Graf 7: Oblike srečanj za starše in za botre (anketa 2008, skupina duhovnikov)

Za vse botre in za tiste, ki si botre izbirajo, so *potrebne spodbude* Cerkve. Cerkevni dokumenti, članki, respondenti in rezultati anket se strinjajo, da so botri pomembni, vendar sodelovanja z njimi v samem poteku priprave na birmo ne ovrednotimo dovolj. Na voljo je torej še veliko možnosti za bolj kakovostno in pogostejšo komunikacijo in sodelovanje z botri.

Zaradi navedenih argumentov in reprezentativnih empiričnih podatkov ni treba razmišljati o odpravi oziroma ukinitvi botrov in botrstva, marveč moramo *renome tega poslanstva dvigniti* in *botre za to nalogo celostno formirati*. Če bi jih odpravili, jih ne bi mogli vzgajati in bi s tem zamudili pomembno pastoralno priložnost, kakor poudarjajo tudi nekateri duhovniki: »Nisem za odpravo botrov, ker *botre lahko vzgajaš*, če jih pa odpraviš, jih pa ni in jih ne moreš vzgajati. Botri so naša velika priložnost, da jim poveš, da je biti kristjan tudi kriterij. Imajo možnost, da nekaj naredijo zase. S tem naredijo tudi nekaj za svojega mladostnika.« »Z botri je tako, da če z njimi delamo, jim lahko birmo ovrednotimo. Najprej jih povabimo, naj za birmance molijo. To je duhovna naveza. Nekaterim, ki so od daleč, nekajkrat napišemo pismo,« pravi duhovnik večje župnije. »Temeljni problem je, da mi predpostavljamo vero pri ljudeh, ki so krščeni, vendar bi večinoma sami potrebovali prvo oznanilo, prvo informacijo.« Botri so zato naša velika priložnost in sodelovanje z njimi pomeni evangelizacijo in katehizacijo odraslih. V smernicah Plenarnega zbora, ki povzemajo druge cerkvene dokumente, predvsem Splošni pravilnik za katehezo, beremo, da je *kateheza odraslih* glavna oblika kateheze, h kateri so na-

ravnane vse druge oblike in ki mora vedno bolj dobivati prednostno mesto (PZ 2002, 140). »Vsako resno delo pomeni delati z njimi, jih dobiti skupaj, najprej evangelizirati in katehizirati, kaj pomeni biti boter, da gre za poslanstvo in možnost, ki jo daje Bog, da je boter »angel varuh«, ki ga birmanec dobi. To ni figura, ni darilo, ampak duhovna moč. Toda sprašujem se, kdo bo delal vse to,« pravi vodilni animator na neki župniji. Katehistinja z bogatimi izkušnjami pa dodaja, da se preveč vrtimo okrog mladih in razmišljamo samo o tem, ali bodo ostali v Cerkvi ali ne, namesto da bi takrat ponudili nekaj kakovostnega staršem in botrom: »Vprašanje je, kaj in koliko jim lahko ponudimo. To je odvisno tudi od tega, koliko imamo kadra; predavatelji so dobrodošli, a sama prisegam na župnijo in župnijske sodelavce. Tu imamo zagotovo še rezerve.« (Vesel Mušič b. l.) Tisti mladi in njihovi starši, ki imajo možnost ozavestiti, kdo je boter in kakšen pomen ima lahko v njihovem življenju, znajo to upoštevati.

Bolj ko je ponudba na župniji kakovostna, več ljudi se ima možnost vanjo vključiti in vsi sodelujoči lahko več pridobijo za življenje. Del ponudbe v vsaki župniji ali vsaj dekaniji bi morali biti tudi *programi za botre*, ki ne bi obsegali samo enega srečanja oziroma predavanja, ampak bi se pri vzpostavitvi in vodenju teh srečanj opirali na znanje in na načela s področja andragogike, še posebno glede andragoškega ciklusa in metod, ki bi ustrezale analizi stanja in potreb ter realnih možnosti načrtovanja, izpeljave in evalvacije (Govekar-Okoliš in Ličen 2008, 49; 51). Ob različnih predlogih za sodelovanje z botri, ki so navedeni v razpravi, naj še posebej izpostavimo in predlagamo *biografsko metodo izobraževanja odraslih*. Izobraževalna biografija namreč postaja v sodobnih družbah vse pomembnejša in bi nam bila lahko v veliko pomoč tudi v pastoralnem prizadevanju za sodelovanje z botri in s starši birmancev.⁹

6. Sklep

Čeprav so med župnijami velike razlike, je poslanstvo botrov in botrstva tako pomembno, da zahteva kakovostno načrtovanje, kako na širši ravni neke krajevne Cerkve poenotiti kriterije za izbiro in pripraviti programe za formacijo in poslanstvo botrov. To potrjuje tako kvantitativni kakor kvalitativni vidik raziskave.

Iz intervjujev in iz kvantitativne raziskave vidimo, da so mnenja duhovnikov o istih vprašanih različna, a vendar izražajo potrebo po bolj jasnem mnenju voditeljev krajevne Cerkve, na podlagi katerega bi glede različnih polemik dosegli vsaj

⁹ »Biografija je življenjska zgodba. V biografiji spoznamo posameznikovo osebno življenjsko zgodbo ali razvojno pot v urejeni časovni optiki. Biografska metoda je način, kako analizirati posameznikovo življenje, del biografske metode pa je izobraževalna biografija. Z njo lahko ugotovljamo svoj razvoj v znanju, pri spretnostih, sposobnostih, izkušnjah; razčlenjujemo svoje osebne lastnosti v različnih obdobjih svojega življenja in v odnosu z drugimi ljudmi ter širšim okoljem; dejansko odkrivamo svojo identiteto, moč svojega jaza in sposobnost za nadaljnji osebni razvoj.« (Govekar-Okoliš in Ličen 2008, 92–93; 115) »Biografsko učenje je načrtno učenje iz svoje lastne življenjske zgodbe in izkušenj ter iz življenjskih zgodb drugih. Poteka lahko v različnih kontekstih, z različnimi ciljnimi skupinami, individualno ali skupinsko in z namenom doseganja raznolikih ciljev.« (Slana 2011, 13)

minimalno *enotnost*. Vzpostaviti bi bilo treba *kriterije*, kdo je lahko boter. Botri in botrstvo je za pastoralo, še posebno birmansko, *neizkoriščen potencial*. Dati bi bilo treba večji – predvsem molitveni – poudarek pri izbiri dobrih botrov, nato pa imeti zanje kakovostne programe, da bi bili tudi botri bolj osveščeni glede svoje vloge, kako pomagati birmancu na poti k veri.

Raziskave pokažejo, da birmancem veliko pomenijo *medosebni odnosi*. Večina današnji mladostniki izhajajo iz družin, ki niso številne, zato tu vstopita boter in ponudba župnije. Imeti botra je za birmanca priložnost za kakovosten odnos z osebo, ki pride v njegovo življenje, mu pomaga in zanj moli. Biti boter pa je tudi za botre velika priložnost za iskanje odgovorov na življenjska in verska vprašanja in za zorenje v veri, kakor pričuje botra Alenka: »Šele sedaj se zavedam, kako sem pravzaprav kot botra bila prisiljena k osebni dozorevanju in k verski formaciji. Na številna vprašanja glede verskega nauka ter običajev in podobnega sem morala najprej sama poiskati odgovore. Danes vem, da je bil dan, ko sem privolila v botrstvo, prvi dan na poti mojega lastnega raziskovanja duhovnega sveta in začetek novih priložnosti. Z veliko gotovostjo lahko rečem, da Bog za vsakogar poišče pravo pot, da ga odkriva in občuduje.« (Nežič idr. 2004, 56)

Zato velja, kar pravi duhovnik: »Ne ukiniti botrov! Potrebno je znova ovrednotiti botrstvo in iskati rešitve. Oblikovati miselnost ljudi, kakšna je botrova naloga. Tudi v župniji so ljudje, ki so pripravljene pomagati, ki bodo zgled, ki bodo podpirali birmance, zanje molili in pričevali, ne predvsem z darilom, ampak s svojim življenjem.«

Kratica

PZ – Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem. 2002. *Izberi življenje*.

Reference

- Gerjolj, Stanko.** 2006. *Živeti, delati, ljubiti: pedagoška in psihološka interpretacija bibličnih pripovedi*. Celje: Mohorjeva družba.
- Govekar-Okoliš, Monika, in Nives Ličen.** 2008. *Poglavja iz andragogike*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Hočevar, Ksenja.** 2008. Kdo je primeren za botra? *Družina*, 6. april, št. 14:2.
- Juhant, Janez.** 2009. *Občutek pripadnosti*. Celje: Celjska Mohorjeva družba: Društvo Mohorjeva družba.
- Košir, Borut.** 1990. Določila glede birmanskih botrov v ZCP. *CSS* 24, št. 3/4:67.
- Nežič, Julka, Marjan Turnšek, Borut Košir, Alenka F. in Iva N.** 2004. *Krstni in birmanski botri*. Ljubljana: Družina.
- Papež, Viktor.** 1997. Botrska služba v ZCP, kan. 874. *CSS* 31, št. 3/4:74–77.
- Pečnik, Vlado.** 2011. *Rak rane slovenske vernosti*. Tržič: Oaza miru.
- Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem.** 2002. *Izberi življenje: sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem*. Ur. Ivan Štuhec, Julka Nežič, Peter Kvaternik in Lojze Cvikl. Ljubljana: Družina.
- Slana, Urška.** 2011. *Prisluškovanje življenju: Biografsko učenje v skupini*. Ljubljana: Salve.
- Sorč, Ciril.** 2000. *Živi Bog: Nauk o Sveti Trojici*. Ljubljana: Družina.
- Strle, Anton.** 1992. *Božja slava živi človek*. Ljubljana: Družina.
- Sveto pismo Stare in Nove zaveze.** 1997. Slovenski standardni prevod. Ljubljana: Svetopisemska družba Slovenije.
- Trkman, Slavica.** 1992. Izbira botrov in kritična presoja obdarovanja. *CSS* 26, št. 5/6:83.
- Uran, Alojz.** 1997. Stanje in možnosti birmanske kateheze z vidika birmovalca – teološko-eklezijski pogled. V: *Birmanska kateheza: Zbornik 27. katehetskega tedna 1997, Mirenski grad, Nazarje, 2.–8. februar 1997*, 33–44. Ur. A. Slavko Snaj. Ljubljana: Slovenski katehetski svet in Pedagoško katehetski inštitut na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani.
- Vesel Mušič, Polona.** 2012. Birmanska pastorala na prepihu: vzgojno-pastoralni model kot oblika celostne vzgoje v Cerkvi na Slovenskem. Doktorska disertacija. Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani.
- — —. B. I. Rezultati raziskave o birmanski pastorali: navedki iz intervjujev in prikaz rezultatov anket. Osebni arhiv avtorice.